

**JUDECĂTORIA
CHIȘINĂU**

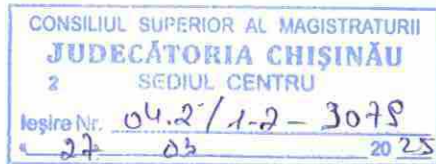

(sediul Centru)

Republica Moldova, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 162.

Email: jcc@justice.md; Tel.: /+373 22/ 27-27-40

www.instante.justice.md

**Curtea Constituțională a Republicii Moldova
Mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu nr.28**

Judecătoria Chișinău (sediul Centru), vă expediez cererea privind excepției de neconstituționalitate în temeiul art.195 Cod administrativ și art.12¹ din Codul de procedură civilă, acțiunea în contencios administrativ a reclamantei Tatiana Gulea împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil, deciziei adoptate în procedură prealabilă și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Anexă: copia încheieri din 05.03.2025 pe 2 file.

cererea privind excepția de neconstituționalitatea pe 7 file.

Judecător

Liudmila Holveițaia

De la:

Gulea Tatiana Victor

Reprezentant:

Avocatul Alexei Tighinean

**Sesizare
privind excepția de neconstituționalitate**

Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se află la examinare cererea de chemare în judecată depusă de Gulea Tatiana vs. CNAS RM, CTAS, oficiul Buiucani, acțiuni privind controlul legalității actelor administrative ale Casei Naționale de Asigurări Sociale.

În Fapt:

La data de 09.08.23, reclamanta Gulea Tatiana a depus o cerere la Casa Teritorială de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Buiucani, privind stabilirea pensiei pentru carieră lungă conform art. 152 al legii privind sistemul public de pensii.

La cerere au fost anexate toate actele care probează faptul că la data depunerii cererii, Gulea Tatiana are stagiul de muncă de 36,6 ani.

La data de 01.08.23, Casa Teritorială de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Buiucani a emis decizia de respingere a cererii în stabilirea pensiei nr. 93/2023/40365.

De asemenea, la data de 01.09.2023 de către Gulea Tatiana Victor a fost depusă în adresa Casei Naționale de Asigurări Sociale o cerere prealabilă prin care a solicitat anularea deciziei de respingere a cererii în stabilirea pensiei nr. 93/2023/40365 din 11.08.2023 cu emiterea unei decizii privind stabilirea pensiei dnei. Tatiana Gulea pentru carieră lungă cu stabilirea cuantumului pensiei în conformitate cu legislația în vigoare.

La data de 18.09.2023, de către Tatiana Gulea a fost recepționat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 4556/23 prin care a fost respinsă cererea prealabilă depusă de reclamantă la data de 01.09.2023.

Considerăm că decizia contestată este neîntemeiată și este pasibilă de a fi anulată din următoarele considerente:

Dna. Tatiana Gulea este eligibilă pentru acordarea pensiei anticipate pentru carieră lungă potrivit art. 152 al legii privind sistemul public de pensii, având în vedere că reclamanta nu cade sub incidența situațiilor prevăzute de art. 5 alin. (2) din legea privind sistemul public de pensii. În conformitate cu art. 5 alin. (2) lit. f) din legea privind sistemul public de pensii, perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt: perioadele de activitate necontributive în funcția de judecător și procuror de pînă la 31 decembrie 2005. Dna. Tatiana Gulea a activat în funcția de procuror doar o perioadă de 8 luni (din aprilie 2005 și pînă în decembrie 2005), în celelalte perioade începând cu 01.01.1992 și pînă în ianuarie 2005, aceasta a deținut funcția de ajutor al procurorului sectorului Buiucani al mun. Chișinău, jurist de rangul 2.

De asemenea, aceasta s-a aflat în concediul pentru îngrijirea copilului o perioadă foarte scurtă de timp.

Astfel, potrivit ordinului din 11.08.98 și ordinului din 21.09.1998 din 4 iunie 1998 și pînă la 21 septembrie 1998 aceasta s-a aflat în concediul pentru îngrijirea copilului, perioadă ce nu se include în stagiul de cotizare care acordă dreptul la pensie anticipată pentru carieră lungă.

Mai mult ca atît, considerăm că și perioada de studii 01.09.1987-30.06.1992 se va include în perioada stagiului de cotizare care acordă dreptul la pensie anticipată pentru carieră lungă, or în caz contrar reclamanta Tatiana Gulea s-ar afla într-o stare de inechitate socială, inegalitate în raport cu alte persoane a căror perioada de studii s-ar include în stagiul de cotizare.

Prin urmare, se atestă faptul că restul perioadelor se includ în stagiul de cotizare care îi oferă acesteia dreptul la pensie pentru carieră lungă.

Având în vedere cele menționate, dna. Gulea Tatiana confirmă un stagiul de cotizare de 36,5 ani necesar în vederea acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă și nu unul de 23,8 ani după cum a fost stabilit de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Buiucani și Casa Națională de Asigurări Sociale.

În Drept:

Potrivit art. 47 din Constituția Republicii Moldova, (1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. (2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Conform art. 16 din Constituția Republicii Moldova, (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În conformitate cu art. 162 din Codul Administrativ, (1) Procedura prealabilă urmărește scopul de a verifica legalitatea actelor administrative individuale. (2) Dacă autoritatea publică nu soluționează petiția în termenele prevăzute de prezentul cod, persoana afectată este în drept să depună cerere prealabilă. (3) Cererea prealabilă poate fi îndreptată spre: a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual ilegal sau nul; b) emiterea unui act administrativ individual.

Potrivit art. 189 alin. (1) din Codul Administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Conform art. 206 alin. (1) lit. a) și b) din Codul Administrativ, O acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru: a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acțiune în contestare); b) obligarea autorității publice să emită un act administrativ individual (acțiune în obligare);

În conformitate cu art. 224 alin. (1) lit. b) din Codul Administrativ, în baza unei acțiuni în obligare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual de respingere a solicitării sau o eventuală decizie adoptată în procedura prealabilă și obligă autoritatea publică să emită un act administrativ individual, dacă revendicarea pretenției reclamantului de emitere a actului este întemeiată.

Motivele cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate:

Intimatul, prin răspunsul la cererea prealabilă și referința depusă, s-a referit și a solicitat instanței să aplice art. 15² alin. (2) din legea nr. 156 din 14-10-1998 privind sistemul public de pensii, care are următorul conținut: la calcularea stagiului de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă nu se iau în calcul perioadele necontributive prevăzute la art. 5 alin. (2).

Considerăm că aliniatul dat contravine Constituției RM, și anume:

Articolul 15

Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Alin. (1) al art. 43 din Constituție stabilește libertatea și egalitatea muncii prin prevederea că orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului. Dreptul la muncă presupune, în primul rând, libera alegere a muncii, adică libertatea alegerii profesiei și a locului de muncă. Libertatea de a munci, fiind fundamentală pentru individ, este fundamentală și pentru societate și stat, deoarece numai forța de muncă poate crea valori, iar plasarea forței de muncă în comerțul juridic, prin libertatea alegerii locului de muncă, o transformă în marfă care respectă regulile pieței. În acest caz însă, Constituția introduce anumite corective, prin asigurarea unui minim de protecție împotriva șomajului: plata indemnizației de șomaj și un salariu minim garantat. Libertățile menționate reprezintă expresii ale libertății persoanei și, consacându-le, Constituția oferă fiecărui om posibilitatea de a-și alege profesia și locul de muncă în funcție de aptitudini, dorințe și coordonate de ordin economic.

Art. 47 din Constituție, intitulat „Dreptul la asistență și protecție socială”, conferă valoare constituțională unuia dintre principiile de bază ale statului democratic. Acest principiu stabilește că dezvoltarea omului liber nu este problema lui personală sau a familiei lui, ci o componentă esențială a politicii de stat. Anume realizările în domeniul protecției și politicii sociale indică nivelul de dezvoltare și prosperitate a statului. Numai dacă există succese în domeniul protecției sociale, se poate spune că statul își realizează obligația constituțională de a apăra drepturile și libertățile omului, de a crea condiții materiale, politice, juridice și de alt gen pentru exercitarea drepturilor și libertăților, pentru implementarea lor în viață. Asistența și protecția socială într-o societate este un domeniu care reunește interesele vitale ale cetățenilor, relațiile de proprietate, metodele legale și mijloacele de reglementare, politica socială a statului și drepturile social-economice ale cetățeanului;

Obiectivul asistenței și protecției sociale este de a răspunde nevoilor de trai ale persoanelor în vârstă și celor cu handicap. Caracteristicile asistenței sociale cuprind: motive obiective ce necesită mecanisme specifice de protecție socială a cetățenilor, care vizează menținerea sau asigurarea unui anumit nivel de trai (în caz de boală, bătrânețe, invaliditate, șomaj etc.); fonduri speciale, ca sursă pentru asistența socială; modalități speciale de a oferi mijloace de trai; stipularea în legislație a modalităților de acordare a asistenței sociale. Dreptul la asistență și protecție socială este deosebit de complex. Dificultățile pe care le întâmpină multe state în garantarea și realizarea acestuia determină necesitatea unei cooperări internaționale pentru a se asigura un nivel de trai decent pentru toate ființele umane. Importanța pe care nivelul de trai o are pentru persoană, familie și societate în ansamblu face ca eforturile individuale ale fiecărui stat să fie completate de eforturile colective ale comunității internaționale. Pe lângă faptul că reprezintă obiectul continuu al preocupărilor organizațiilor internaționale specializate în rezolvarea problemei foametei, malnutriției și asigurărilor sociale, dreptul

enunțat este înscris și în unele acte de importanță universală, printre care menționăm următoarele:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului¹, care prevede, în art. 25 alin. (1): Orice persoană are dreptul la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării proprii și a familiei, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare, are dreptul la asigurare în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență ca urmare a unor împrejurări independente de voința sa.

2. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, care stabilește, în art. 11: Statele părți la prezentul Pact, recunoscând dreptul oricărei persoane la un nivel de trai suficient pentru ea însăși și familia sa, inclusiv hrană, îmbrăcăminte și locuință suficiente, precum și la o îmbunătățire continuă a condițiilor sale de existență, vor lua măsuri potrivite pentru a asigura realizarea acestui drept și recunosc în acest scop importanța esențială a unei cooperări internaționale liber consimțite. Prevederile constituționale din art. 47 urmează a fi interpretate și aplicate prin prisma prevederilor tratatelor internaționale menționate, așa cum prevede art. 4 din Constituție.

În avizul la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (nr. 363 din 22.11.2021) elaborat de direcția generală juridică din cadrul Parmalentului RM, este menționată următoarea remarcă: *„Cât privește propunerea de neinclusiune a perioadelor necontributive prevăzute la art. 5 alin. (2) în stagiul de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru stagiul lung trebuie să menționăm că nota informativă nu conține nici un argument referitor la oportunitatea neinclusiunii acestor perioade necontributive în stagiul de cotizare. La alin. (5) al acestui articol se prevede că aceste perioade necontributive vor fi incluse la acordarea pensiei pentru limita de vârstă, dar, considerăm a se analiza toți factorii sociali, pentru a pune pe poziție de egalitate toate persoanele beneficiare de pensii, atât pentru limita de vârstă, cât și pentru pensia anticipată pentru stagiul lung.*

Dat fiind faptul, că există, totuși o diferență între acordarea pensiei pentru limita de vârstă și a pensiei anticipate pentru stagiul lung, reiterăm necesitatea examinării propunerii legislative prin prisma respectării principiilor organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale, în special, al principiului egalității consacrat la art. 3 din legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale. Acest principiu asigură tuturor participanților la sistemul public – contribuabili și beneficiari – un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege.

În virtutea acestui principiu, considerăm că tratamentul diferit prevăzut pentru acordarea pensiei anticipate pentru stagiul lung în raport cu alte categorii de beneficiari de pensii va constitui o violare a principiului egalității, drept consecință, opinăm că această normă este disproporționată și va deveni o normă juridică de ficțiune. Această normă nu va putea fi aplicată, pe motiv că persoanele vor ieși la pensie în condiții generale înainte de acumularea stagiului necesar pentru acordarea pensiei anticipate pentru stagiul lung.

De asemenea, este de menționat, că prevederile articolului menționat nu ia în considerare perioada aflării în serviciul militar obligatoriu, precum și nu oferă acest

drept nici veteranilor de război pentru apărarea integrității teritoriale și independenței RM, persoanele participante la acțiunile de luptă din Afganistan, precum și la acțiunile de luptă de pe teritoriile altor state. Or, potrivit art. 2 din Legea nr. 1245/2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, obligația militară este o datorie constituțională a cetățenilor RM.”

Este evident faptul că prin sintagma „la calcularea stagiului de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă nu se iau în calcul perioadele necontributive prevăzute la art. 5 alin. (2)”, pun cetățenii RM în condiții inegale la calcularea pensiei, pentru limita de vârstă – este un tip de calcul, iar pentru pensia de lungă durată – este un alt calcul diferit.

La adoptarea legii nr. 208 din 06 decembrie 2021, prin care a fost introdusă sintagma sus-menționată, nici autorul proiectului de lege și nici orice altă comisie nu a introdus nici un argument referitor la oportunitatea neincluserii perioadei necontributive a stagiului de cotizare. În așa fel, a fost introdusă o normă de lege care încalcă principiul egalității cetățenilor și în consecință contravine art. art. 15, 16, 43, 47 din Constituția RM

Conform celor expuse *supra*,

SOLICITĂM:

Să declare neconstituțional art. 15² alin. (2) din legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii introdusă prin legea nr. 208 din 6 decembrie 2021.

Anexă:

Avizul la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (nr. 363 din 22.11.2021) elaborat de direcția generală juridică din cadrul Parlamentului RM

Reprezentantul Gulea Tatiana,

Avocat Alexei Tighinean

ÎNCHEIERE

05.03.2025

mun.Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediul Centru,
Președintele ședinței, judecător Liudmila Holveițaia,
Grefier Cristina Verlan,

Examinând, în ședința de judecată publică cererea părții reclamante privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, formulată în cadrul acțiunii în contencios administrativ a reclamantei Tatiana Gulea împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil, deciziei adoptate în procedură prealabilă și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

c o n s t a t ă :

Reclamantă Tatiana Gulea, la 16.10.2023, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea deciziei de respingere a cererii în stabilirea pensiei nr.93/2023/40365 și a deciziei de respingere a cererii prealabile nr.4556/23 din 13.09.2023.

Prin încheierea din 20.10.2023, s-a dispus pregătirea pricinii pentru dezbaterile judiciare, fiind obligat pârâtul să prezinte referință și dosarul administrativ; la fel, reclamantului s-a stabilit un termen pentru prezentarea contraprobelor și a altor probe relevante, precum și formularea cererilor și demersurilor pe care intenționează să le înainteze în apărarea sa.

Prin cererea prezentată în ședința de judecată din 05.03.2025, reprezentantul reclamantei, avocatul Alexei Tighincan, solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, prin care solicită sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova pentru a verifica constituționalitatea dispozițiilor art.15² alin.(2) din Legea nr.156/14.10.1998 privind sistemul public de pensii, introdusă prin Legea nr.208 din 06.12.2021.

Reprezentantul pârâtului, Elena Bodnariuc, în ședința de judecată din 05.03.2025, nu a obiectat asupra demersului formulat.

Examinând cererea părții reclamante, studiind materialele dosarului, normele legii aplicabile, judecătorul consideră că cererea este pasibilă de admis, din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art.195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedură civilă, cu excepția art.169-171.

Codul administrativ nu reglementează procedura ridicării excepției de neconstituționalitate, fiind, prin urmare, aplicabile prevederile Codului de procedură civilă.

Art.12¹ Cod de procedură civilă, prevede: (1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. (2) La ridicarea excepției de

neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate. (3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile. (4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin.(2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei. (5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Examinînd cererea reclamantei în coraport cu circumstanțe cauzei, instanța de judecată, reținînd întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse în art.135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova; excepția este ridicată de către una din părți, reclamanta Gulea Tatiana; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și nu există o hotărâre anterioară a Curții, pe temeiurile invocate de reclamanta Gulea Tatiana, avînd ca obiect prevederile contestate - consideră că cererea este pasibilă de admis.

În baza celor expuse și conform prevederilor art.art.195, 230, 241 din Codul administrativ al Republicii Moldova, art.art.12¹, 269-270 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, instanța de judecată,

d i s p u n e:

Cererea părții reclamante privind ridicarea excepției de neconstituționale, se admite.

Se transmite Curții Constituționale sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.15² alin.(2) din Legea nr.156/14.10.1998 privind sistemul public de pensii, introdusă prin Legea nr.208 din 06.12.2021, formulată în cadrul acțiunii în contencios administrativ a reclamantei Gulea Tatiana împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil, deciziei adoptate în procedură prealabilă și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Încheiere nesusceptibilă de atac.

Judecător

Liudmila Holevițcaia